

**Jednotný systém jazykových skúšok (ECL)
v Európskej únii
a miesto slovenského jazyka v ňom**

The unified, standardized examination system for the
languages of the European Union (ECL) and the
position of Slovak language within this system

Juraj Glovňa, Slovenská republika

Skúšky ECL testujú, či vie kandidát používať jazyk v rozličných životných situáciách v ústnej a písomnej podobe. Tento monolingválny test neobsahuje gramatický test ani preklad. Skúška má štyri úrovne v štyroch zručnostiach (počúvanie a čítanie s porozumením, písomná a ústna komunikácia). Dve najdôležitejšie charakteristiky testov ECL sú rovnocennosť a spoľahlivosť. Skúšanie a tvorba testových materiálov sa riadi unifikovanými parametrami a kritériami vo všetkých skúšaných jazykoch.

The ECL exams test oral and written ability to use language of everyday discourse on practical and professional topics at varying degrees of complexity. The monolingual test does not include grammar tests or translation tasks. The exam has four levels, each level testing and evaluating the four skills (listening, composition, reading comprehension, speaking). Comparability and reliability are two of important characteristics of the ECL tests. To ensure this, examinations as well as test materials and certificates are built on uniform principles. According to these principles the parameters and criteria of evaluation and the tasks are the same in each language.

ECL – Certifikát o ovládaní moderných jazykov; porovnateľnosť a spoľahlivosť; slovenský jazyk v systéme ECL.

ECL – Certificate of attainment in modern languages; comparability and reliability; Slovak language in this system.

Európske štáty si budovali v historickom procese svoju identitu na základe kultúrnych osobitostí, ktoré boli a sú pevne zakotvené v národných jazykoch. Jazyková rozmanitosť sa tak stala kultúrnym bohatstvom Európy. Globalizácia, internacionalizácie svetového trhu, si presadzuje jeden spoločný komunikačný prostriedok, ktorým sa postupne stáva – ako sa ukazuje - anglický jazyk. Dochádza tak k dvom protirečivým

tendenciám. Anglický jazyk expanduje do rozhodujúcich oblastí spoločenského života, ako sú napríklad nové technológie, na druhej strane národné jazyky sa bránia tomuto silnému tlaku angličtiny okrem iného aj tým, že posilňujú svoju ochranu.

V tejto situácii prijala Európska komisia zásadu, ktorá zrovnoprávňuje všetky jazyky terajšej i budúcej zjednotenej Európy. V záujme harmonizácie života občanov v EÚ a zachovania identity národov a jazykov založili niektoré európske štáty v roku 1992 Konzorcium ECL v Londýne, ktorého úlohou bolo vypracovať systém medzinárodne porovnateľných jazykových skúšok. Vychádzalo sa z dokumentu Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen (Council for Cultural Cooperation Education Committee, Modern Languages Division, Strasbourg). Certifikáty získané v systéme ECL sa pokladajú za rovnocenné v rámci EÚ a nepotrebujú ďalšie úradné overovanie ani žiadne nostrifikačné procedúry.

Je to prvý pokus nájsť spoločné kritériá na hodnotenie jazykových vedomostí a prekonať tak vysokú entropiu rozličných typov certifikátov, ktoré ponúkajú rozmanité inštitúcie (napr. cambridgeské certifikáty FCE, CAE, CPE, certifikáty z nemčiny Test Arbeitsplatz Deutsch, Zertifikat Deutsch, Zertifikat Deutsch Plus, Österreichisches Sprachdiplom – Mittelstufe, ďalej sú to rôzne certifikáty z francúzštiny, taliančiny a španielčiny). Na systéme pracovali odborníci z viacerých štátov od roku 1983, najprv s podporou programu Erasmus, neskôr programu Lingua, a výsledkom je dnes používaný a rozšírený systém skúšania a prípravy na skúšky ECL. Skratka ECL je zo začiatočných písmen oficiálneho názvu Konzorcia EUROPEAN CONSORTIUM FOR THE CERTIFICATE OF ATTAINMENT IN MODERN LANGUAGES (certifikát o ovládaní moderných jazykov).

V roku 1999 bolo Konzorcium ECL premiestnené z Londýna do Pécsu (Maďarsko). Úlohu sekretariátu Konzorcia prevzalo Centrum cudzích jazykov Univerzity v Pécsi (Pécsi Tudományegyetem), ktoré riadi a zabezpečuje celý systém skúšania a vydávania medzinárodných jazykových certifikátov. Konzorcium je zväzkom inštitúcií, ktoré zastupujú európske jazyky, a jeho hlavnou úlohou je vypracovať jednotné, spoľahlivé a všeobecne platné štandardy hodnotenia vedomostí cudzích jazykov, a to pomocou štandardizovaného testového systému, ktorý je rovnaký pre všetky skúšky všetkých jazykov Európskej únie a asociovaných krajín. Konzorcium riadi sieť Národných skúškových centier ECL a tie zase na princípe subsidiarity usmerňujú Regionálne centrá ECL a Centrá na prípravu na skúšky ECL. Certifikáty ECL nahrádzajú jazykové časti maturitnej skúšky, sú akceptované v doktorandskom štúdiu, majú význam pri získavaní pracovného povolenia v zahraničí, oprávňujú na príplatok za ovládanie cudzieho jazyka a podobne.

Jazyková skúška hodnotí úroveň verbálnej a písomnej komunikácie uchádzača v rozličných životných či profesionálnych situáciách. Má štyri úrovne (A, B, C, D) a hodnotí štyri základné zručnosti: počúvanie textu s porozumením; čítanie textu s porozumením; tvorba (štylizácia) textu; komunikačné schopnosti. Všetky testy prvých troch zručností sú formálne, obsahovo a metodicky jednotné pre všetky jazyky. Úlohou národných centier ostáva „naplniť“ tieto testy vlastným jazykovým materiálom. Kritériá hodnotenia sú jednoznačne sformulované, preto sa dá požiadavka porovnateľnosti relatívne ľahko uplatniť.

Zložitejšia situácia je pri ústnej časti skúšky ECL. Kandidáti sú skúšaní po dvoch, v nepárnom počte v trojici. Ústna skúška trvá včítane ohodnotenia 20 minút, resp. pri troch kandidátoch 30 minút. Examinátori sú vždy dvaja. Musia byť uvedení na listine examinátorov, ktorú na návrh národných centier schvaľuje Konzorcium. Aby sa zabezpečilo jednotné hodnotenie, nahrávajú sa ústne skúšky na magnetofónovú pásku, na ktorej musí byť evidentný identifikačný znak tak examinátorov, ako aj kandidátov. Z psychologického hľadiska je dôležité už v príprave na skúšky, resp. počas prípravných kurzov používať mikrofón, aby si naň kandidáti zvykli. Nahrávka začína menom examinátorov a identifikačným číslom skúškového centra a menom uchádzačov. Skúšajúci má častejšie oslovovať kandidátov ich menom, aby sa zabezpečila väčšia identifikovateľnosť. Druhý zo skúšajúcej dvojice – hodnotiteľ – udeľuje body v rozpätí 0 – 5 (spolu 25) za formálnu správnosť (morfológia, syntax), fonetickú správnosť (výslovnosť, prozódia, plynulosť prejavu), slovnú zásobu (rozsah a aktívne ovládanie), štýl (pragmatická a sociolingvistická primeranosť), komunikačná efektívnosť (splnenie úlohy).

Aké sú fázy ústneho skúšania? Prvých 3 – 5 minút sa kandidát predstaví, examinátor ho vyzve, aby hovoril o sebe. V tejto fáze, ktorá sa nehodnotí, má sa uchádzač uvoľniť a zbaviť prípadnej trémy. V druhej časti je riadený rozhovor (5 – 8 minút) na tému, ktorú určí examinátor a úlohou prvého examinátora je udržiavať rozhovor oboch, resp. troch kandidátov. V systéme ústneho skúšania ECL sú presne predpísané témy pre jednotlivé stupne, a to podľa stúpajúcej náročnosti. Môžeme uviesť príklad na tému Kommunikation/Kontaktaufrechterhaltung v nemeckom jazyku: stupeň A: Post (Brief, Postkarte), Telefon; stupeň B (základný stupeň): Post (Brief, Telegramm, Paket/Päckchen), Telefon, Handy, Internet, E-Mail; stupeň C (stredný stupeň): Gründe für die Verbreitung der Handys, Die Rolle der Sprachkenntnisse in der Kommunikation, Die zunehmende Dominanz der englischen Sprache, stupeň D (najvyšší stupeň): Das Internet in der Geschäftskommunikation, Fax, E-Mail kontra traditionelle Kommunikation, Weniger verbreitete Sprachen/nationale Kulturen. Spolu ide o 15 tém spoločných pre všetky stupne,

potom sa témy podľa náročnosti zužujú na vyššie stupne, a to tak, že napríklad téma Aktuálne otázky etiky v štruktúre Gentechnologie/Klonen, Euthanasie, Todesstrafe, Diskriminierung, Tierversuche, Atomversuche je určená najvyššiemu stupňu.

V tretej časti (5 – 8 minút) ústnej skúšky sa kandidát sám a súvislo vyjadruje na základe vizuálnych podnetov k téme. Používa sa pritom štandardizovaný obrazový materiál. Ústne skúšky nahrané na páskach sa posielajú s ostatnými testovými podkladmi na osvedčenie do národného skúškového centra ECL. V systéme štandardizovaného skúšania sú vypracované podrobné kritériá podľa jednotlivých stupňov a vyššie spomínaných zložiek hodnotenia (formálna korektnosť, fonetická korektnosť ...). K nim sú priradené adekvátne počty bodov. Všetko je uvedené v prehľadnej tabuľke. Z ústnej komunikácie môže kandidát dosiahnuť 25 bodov, za všetky štyri zručnosti 100 bodov. Kandidáti, ktorí dosiahli v každej zručnosti minimálne 60 % bodov, skúšku urobili a dostanú certifikát. Ak dosiahne kandidát z jednej zručnosti len 50 %, ale celkovo 80 % bodov, potom skúšku urobil. Minimálny počet bodov v každej zručnosti je 15.

V prvej fáze 1983 – 1999 vypracovala skupina expertov štandardizovaný systém skúšok ECL. V roku 1992 bolo v Londýne založené konzorcium, projekt koordinovala University of London Examinations and Assessment Council pre nemecký, anglický, španielsky, grécky, taliansky a maďarský jazyk. Na projekte pracovali také univerzitné strediská ako Centre International d'Etudes Pédagogiques de Sévres, Heinrich – Heine – Universität Düsseldorf, Universidad de Granada Centro de Lenguas Modernas, Centrum cudzích jazykov Univerzity v Pécsi a pod. V druhej fáze od roku 1999 sa rozšírili štandardy ECL na fínčinu, švédčinu, dánčinu, francúzštinu, portugalcínu a poľštinu a začal sa vypracovávať jednotný modulárny program kurzov na prípravu na skúšky ECL. Na tomto projekte kooperujú napr. Insitut für Interkulturelle Kommunikation, The Institute of Polish for Foreigners, Göteborg Universitat, Centrum cudzích jazykov (Idegen Nyelvi Titkárság) Pécskej univerzity a pod.

V júni 2003 podpísal rektor UKF v Nitre prof. Ing. Daniel Klivanec, CSc., deklaráciu o prijatí UKF do Konzorcia. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre zaplatila obligátny členský poplatok. UKF tak získala ako jediná VŠ na Slovensku právo skúšať a vydávať certifikáty ECL zo slovenského jazyka ako cudzieho jazyka a zároveň organizovať skúšky z jazykov EÚ a bola poverená úlohou vybudovať Národné skúškové centrum ECL. Jeho úlohou je v kontakte so sekretariátom Konzorcia ECL v Pécsi a s ostatnými národnými centrami v štátoch EÚ organizovať skúšky zo slovenského jazyka ako cudzieho jazyka, ďalej skúšky z jazykov štátov EÚ, pripraviť modulárny systém kurzov na prípravu skúšok zo slovenského

jazyka; ďalej vytvoriť sieť regionálnych skúškových centier (RSC) na území Slovenska a rozšíriť sieť regionálnych centier do zahraničia na univerzity, ktoré pripravujú slovakistov, resp. na slovenské kultúrne a informačné centrá pri ambasádach. Ďalším cieľom je umožniť získavanie certifikátov z iných jazykov EÚ pre slovenských záujemcov (z angličtiny, nemčiny, francúzštiny a španielčiny) na katedrách UKF, resp. na katedrách iných vysokých škôl.

Vedeckými garantmi prípravy testov, odbornej profilácie skúšania sú pracovníci KSJ a KSL, niektorí z nich majú skúsenosti s vyučovaním slovenského jazyka ako cudzieho jazyka na zahraničných univerzitách: prof. Vaňko (Berlín, Londýn, Sofia, Ľubl'ana, India), doc. Glovňa (Berlín, Viedeň), doc. Koli (Pécs, Lipsko, Viedeň), prof. Kerul'ová (Neapol). Ďalej sú to pracovníci katedier germanistiky, anglistiky a amerikanistiky a francúzskeho jazyka .

V Národnom skúškovom centre na KSJ sa teraz pripravujú štandardizované testy pre slovenský jazyk, vzorové testy a série testov s kľúčom správnych odpovedí.

Literatúra:

ECL-Prüfungsinformationen für Interessenten, Kandidaten und Sprachlehrer.
<http://inyt.pte.hu>

Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen. Hgrs.: Europarat. Berlin-München etc.: Langenscheidt, 2001.

Handbuch für Testersteller. Anhang.
<http://www.ecl-test.com> (2003-09-12)

HAGÉGE, C.: Welche Sprache für Europa? Verständigung in der Vielfalt. Frankfurt/New York: Campus, 1992. 238 s.

Doc. PhDr. Juraj Glovňa, CSc.,
KSJ FF UKF
Nitra